Összefoglaló jelentés

a munkavállalók jogviszonyának rendezettsége érdekében a foglalkoztatásra vonatkozó alapvető szabályok érvényre juttatására irányuló akcióellenőrzéséről

[2021. június 21. - július 30.]

A foglalkoztatás-felügyeleti hatóság a 2021. évi hatósági ellenőrzési terv szerint **2021. június 21. és július 30.** között lefolytatta a munkavállalók jogviszonyának rendezettsége érdekében a foglalkoztatásra vonatkozó jogszabályok érvényre juttatására irányuló akcióellenőrzést. Ezt a célzott vizsgálatot a foglalkoztatás-felügyeleti hatóság az ellenőrzési tapasztalatai alapján az utóbbi években minden nyáron visszatérően megtartja, így a jelentés nem csak az idei, hanem az elmúlt évek (2015-től) „nyári" akcióellenőrzésein szerzett reprezentatív adatok összehasonlítására is kitér, rámutatva e tárgykörben a foglalkoztatási gyakorlat alakulására.
Az összehasonlítás azonban csak az egyes évek ellenőrzései során keletkezett adatok arányai tekintetében tehető meg leginkább, mivel az abszolút számok összevetetése nem mutatna valós képet, hiszen az – eredetileg ebben az évben is három hetesre tervezett – ellenőrzéssorozat az idén kétszer annyi ideig tartott, mint az előző években.

Az első három héten – 2021. június 21-től 2021. július 9-ig terjedő időszakban – a feketefoglalkoztatás feltárására irányuló akcióellenőrzés során a foglalkoztatás-felügyeleti hatóság a harmadik országbeli állampolgárok szabálytalan foglalkoztatására fókuszált.
A harmadik országbeli állampolgárok foglalkoztatásával kapcsolatos szabálytalanságok száma a környező országok EU csatlakozását követően meredeken esett, azonban a magyar munkaerőpiac védelme továbbra is szükségessé teszi a foglalkoztatás szabályosságának ellenőrzését.
Az ilyen jellegű feladatok hatékony lebonyolításához jellemzően társhatósági együttműködés szükséges, így az első három hétben lefolytatott vizsgálatok során jelentős számú közös ellenőrzés történt az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság (továbbiakban: OIF) munkatársaival, amelynek eredményeképpen a korábbi években a „nyári" akcióellenőrzéseken azonos időszak alatt átlagosan feltárt esetek száma közel hatszorosára, a szabálytalansággal érintett munkavállalók száma – egy évet kivéve – a négyszeresére emelkedett. (2018-ban volt hasonló számú a szabálytalansággal érintett harmadik országbeli munkavállalók száma, amikor egy kiemelt esetben szintén az idegenrendészeti hatósággal történt közös ellenőrzés Zala megyében.)

Az **akcióellenőrzés során felmerült annak indokoltsága, hogy a feketefoglalkoztatással szembeni társhatósági együttes fellépés kampányszerűen indokolt a nyári időszakban, különös tekintettel az építőiparban tapasztalható visszaélésekre, így** az építőipar ellenőrzésére nagyobb hangsúly került. Ezt alapvetően az ágazatban működő munkáltatók foglalkoztatási gyakorlata indokolta, mivel ezeknek a vállalkozásoknak körében az elmúlt időszakban

folyamatosan magas volt a súlyos jogsértések száma. Mindezeket figyelembevéve az akcióellenőrzés tervezett három hetes intervalluma további három héttel került meghosszabbításra. Ennek köszönhető, hogy 2021. évi nyári akcióellenőrzés során a tavalyi akcióellenőrzéshez képest 338 munkáltatóval többet ellenőriztek a hatóság munkatársai és az ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma is 788 fővel volt több a 2020. évi nyári akcióellenőrzéshez képest.

A második három hetes időszakban a közös ellenőrzések leginkább a Nemzeti Adó- és Vámhivatal és a rendőrség területi szerveivel, valamint a munkavédelemi hatósággal történtek, melyek eredményesek voltak. Különösen nagy segítséget jelentettek a nagyobb építkezések ellenőrzésénél a rendőrség munkatársai, akik a terület lezárásával biztosították az ellenőrzések hatékony végrehajtását.

A foglalkoztatás szabályszerűségének ellenőrzése körében a foglalkoztatás-felügyeleti hatóság ellenőrzése a foglalkoztatásra irányuló jogviszonyt szabályozó jogszabályok minimumkövetelményeinek foglalkoztató általi megtartására terjed ki.
A foglalkoztatás-felügyeleti hatósági ellenőrzés szempontjából minimumkövetelménynek kell tekinteni

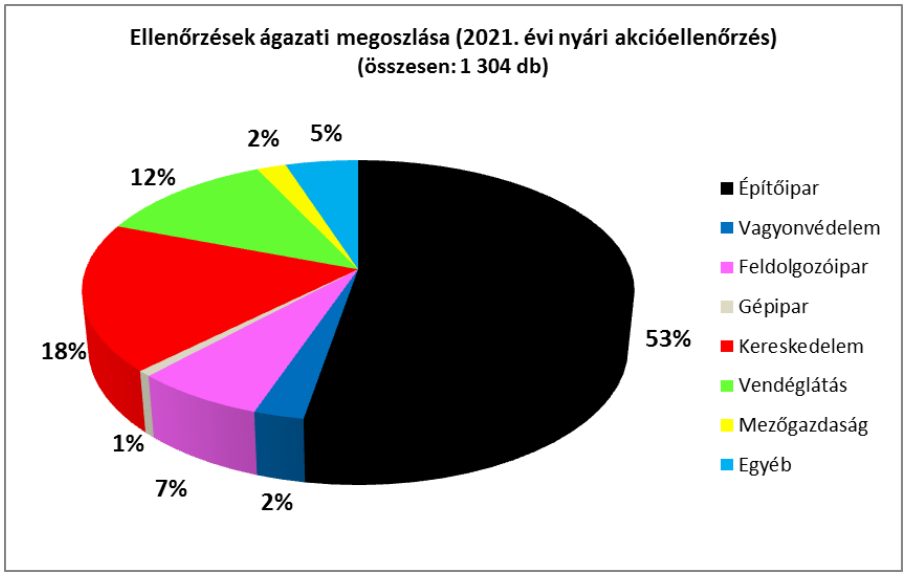
- a foglalkoztatásra irányuló jogviszony létesítése körében
  - a jogviszonyt létesítő jognyilatkozat alakszerűségére és kötelező elemeire,
  - a jogviszony létesítésével kapcsolatos életkori feltételekre, a gyermekmunka tilalmára,
  - a jogviszonyt létrehozó szerződés kötelező tartalmi elemeire,
  - a foglalkoztató, valamint a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 297. §-a szerinti jogosult írásbeli tájékoztatási kötelezettségére,
- a foglalkoztatásra irányuló jogviszony létesítésével, megszűnésével, megszüntetésével összefüggő bejelentési kötelezettségre,
- a nők, a fiatal foglalkoztatottak és a megváltozott munkaképességűek foglalkoztatásával kapcsolatos külön rendelkezésekre,
- a munka- és pihenőidőre,
- az ellenérték megfizetésére,
- a jogviszony megszűnésével összefüggő igazolások kiállítására és kiadására, valamint az elszámolás megtörténtére, valamint
- a munkaerő-kölcsönzésre, valamint a munkaerő-kölcsönzési tevékenység végzésére vonatkozó szabályok megtartását.

Ennek megfelelően a célvizsgálat **legfontosabb területei az alábbiak voltak:**

- a foglalkoztatási jogviszonyok rendezettsége, különös tekintettel az írásba foglalt munkaszerződés és bejelentés nélküli, illetve színlelt szerződéssel történő foglalkoztatásra, a munkaerő-kölcsönzéssel kapcsolatos jogszabályok megtartására, valamint a harmadik országbeli állampolgárok foglalkoztatásának szabályszerűségére,
- a munkavállalók anyagi biztonságát, megélhetését érintő – munkabér mértékére és védelmére vonatkozó – jogszabályok megtartása,
- a kötelező legkisebb munkabér és garantált bérminimum biztosítására vonatkozó szabályok betartása,
- a munkavállalók pihenéshez való jogának érvényesülése,
- a munkaidőre és az azzal kapcsolatos adatok nyilvántartására vonatkozó jogszabályok megtartása.

Az akcióellenőrzés tehát fokozottan érintette az építőipari ágazatot, de vizsgálatok teljes egysíkúságát elkerülendő történtek ellenőrzések más ágazatokban is, ahol jellemző a nyári szezonális foglalkoztatás, így a vendéglátásban *(cukrászda, fagylaltozó, gyorsbüfé, söröző)*, a mezőgazdaságban *(eperföld, állattartó telep, kukoricaföld)* de a szezonalitástól kevésbé függő kereskedelem területén is *(kínai áruház, lakberendezési üzlet, dohánybolt)*.

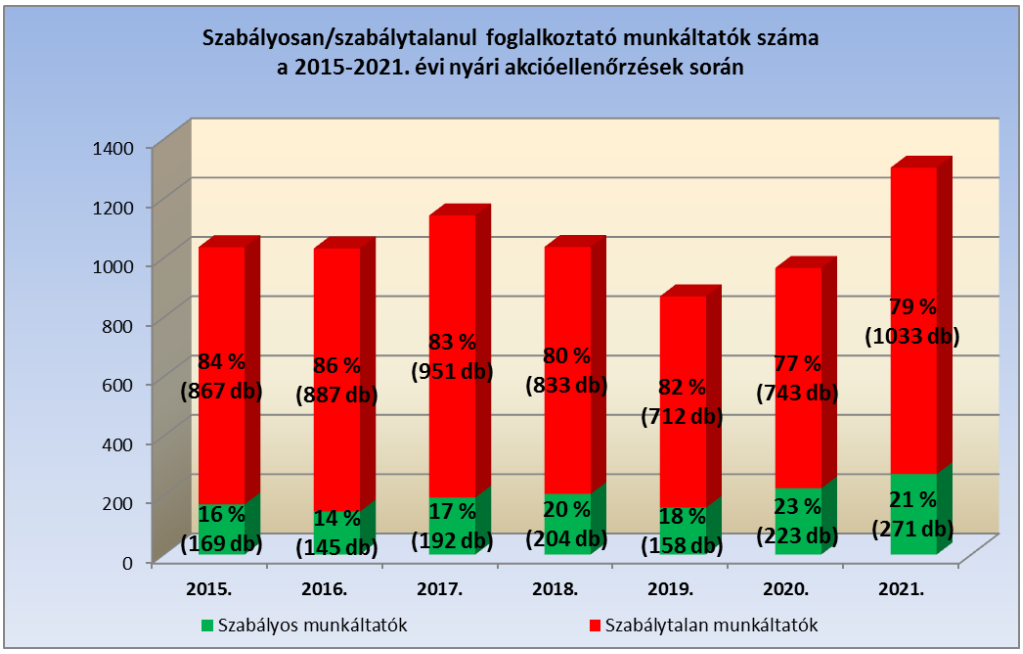
A foglalkoztatás-felügyeleti hatósági ellenőrzések és eljárások egy része még folyamatban van, így a megállapítások a jelentés elkészítésekor ismert tényeken, adatokon alapulnak.

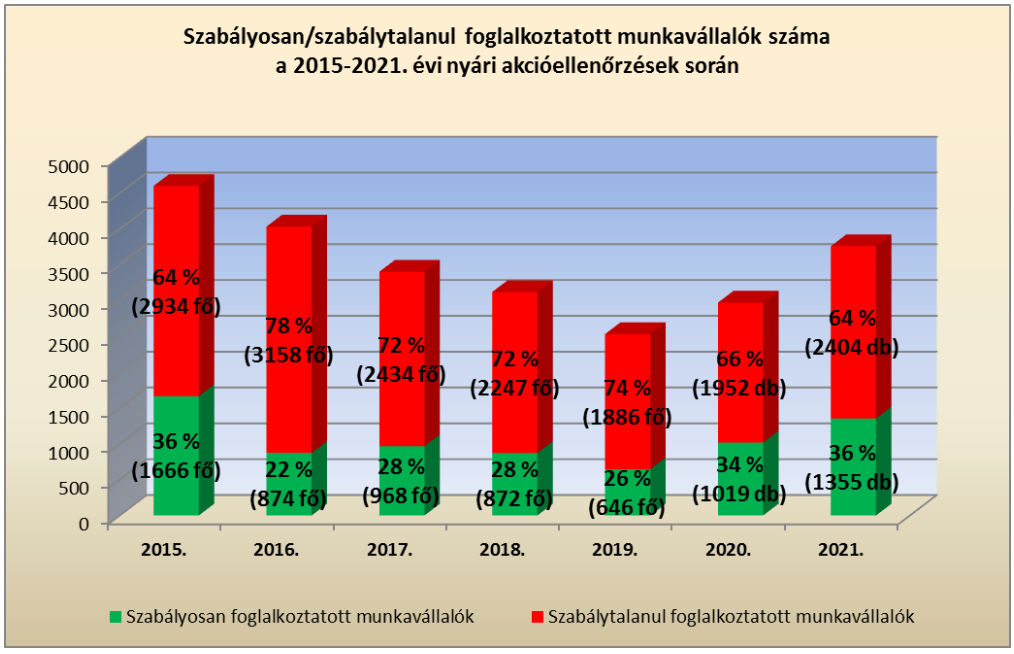

1. Ellenőrzési adatok

Az akcióellenőrzés **1 304** vállalkozás - **3 759** munkavállalóját érintő - foglalkoztatási gyakorlatát vizsgálta. Az ellenőrzések **a munkáltatók 79 %-nál** tártak fel a vizsgálatba vont **munkavállalók 64%-át érintő** valamilyen **munkaügyi jogsértést**.

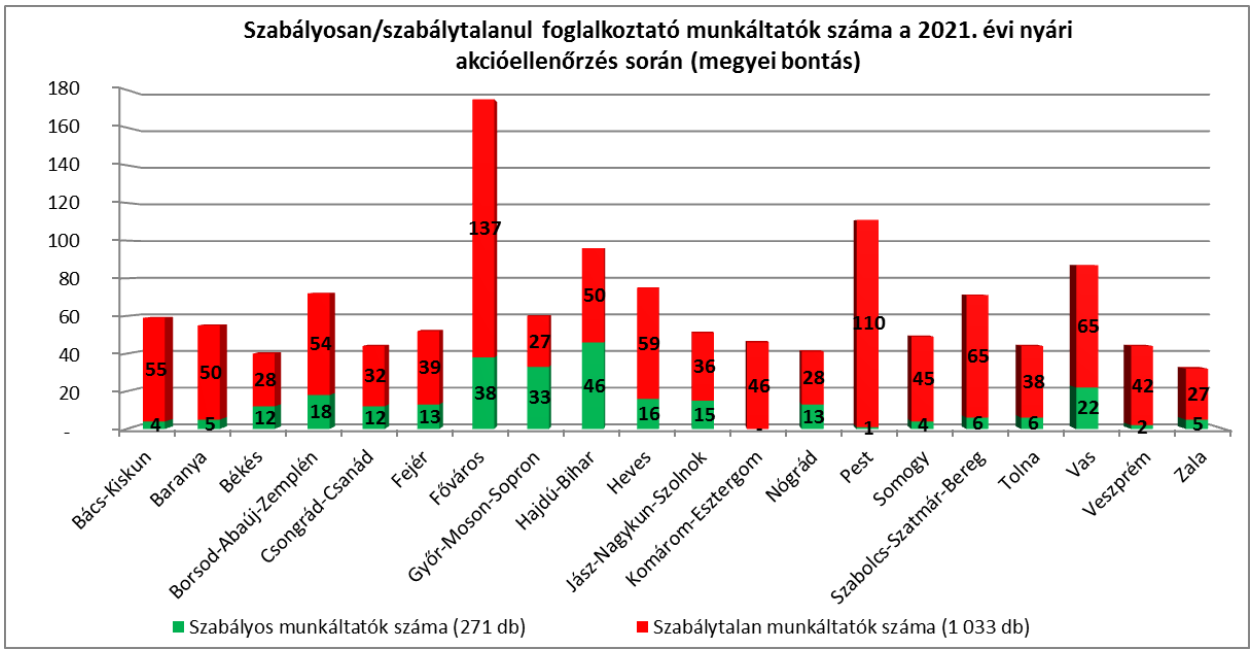
Az előző évek akcióellenőrzéseihez képest a **szabálytalan munkáltatók** aránya a 2. legalacsonyabb, a jogsértéssel érintett **munkavállalók** aránya – a 2015. évben mértekkel „holtversenyben" – a legalacsonyabb volt (64 %).

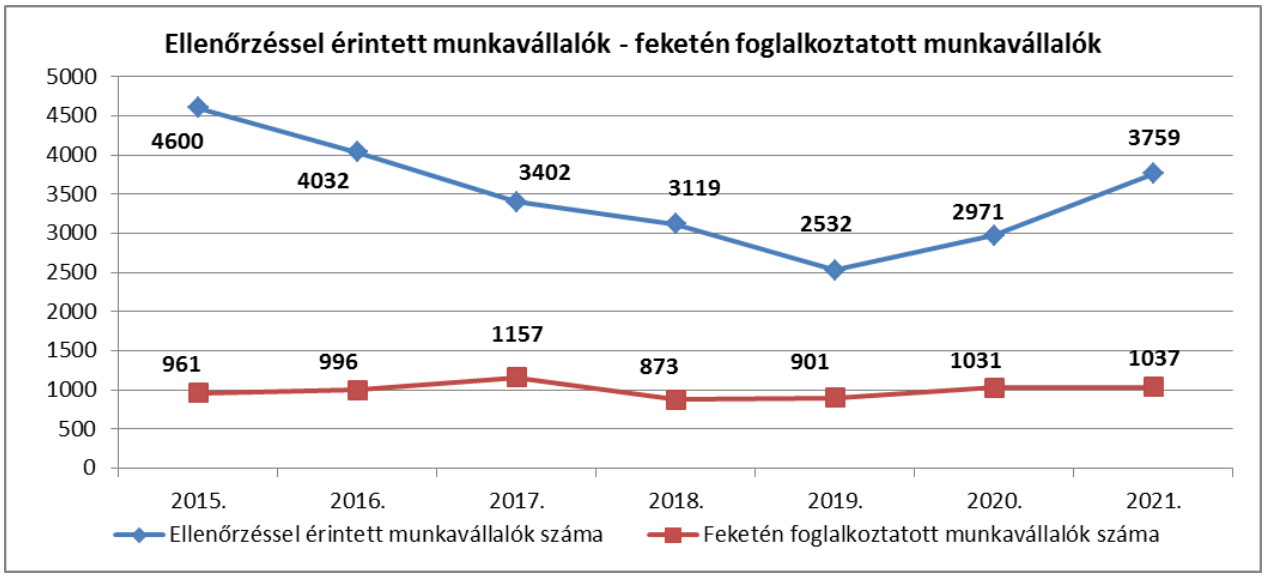
Megyei bontásban vegyes képet fest a szabálytalan munkáltatók aránya, míg Komárom-Esztergom megyében az ellenőrzött munkáltatók mindegyikénél találtak valamilyen szabálytalanságot a

foglalkoztatás-felügyeleti hatóság munkatársai, addig Győr-Moson-Sopron megyében az ellenőrzött munkáltatók 45 %-ánál találtak hiányosságokat, így - csakúgy, mint tavaly - magasan itt volt a legkedvezőbb helyzet az akcióellenőrzés időszakában, ami a jogkövető munkáltatókat illeti. Szintén kedvezőbb tapasztalatok voltak Hajdú-Bihar megyében, ahol a munkáltatók 52%-ánál volt valamilyen szabálytalanság. Több megyében volt magas - 90 % fölött - a szabálytalan munkáltatók aránya (Bács-Kiskun, Baranya, Pest, Somogy, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Veszprém).

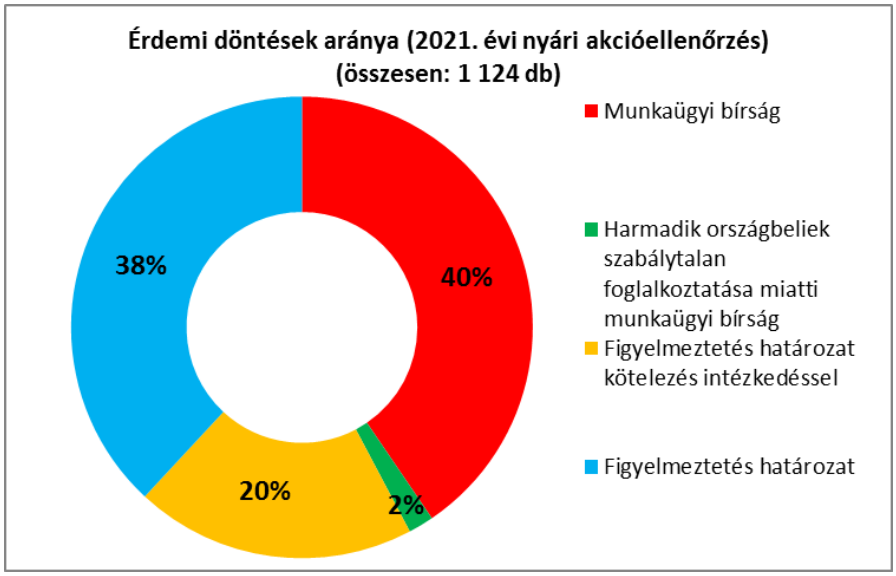

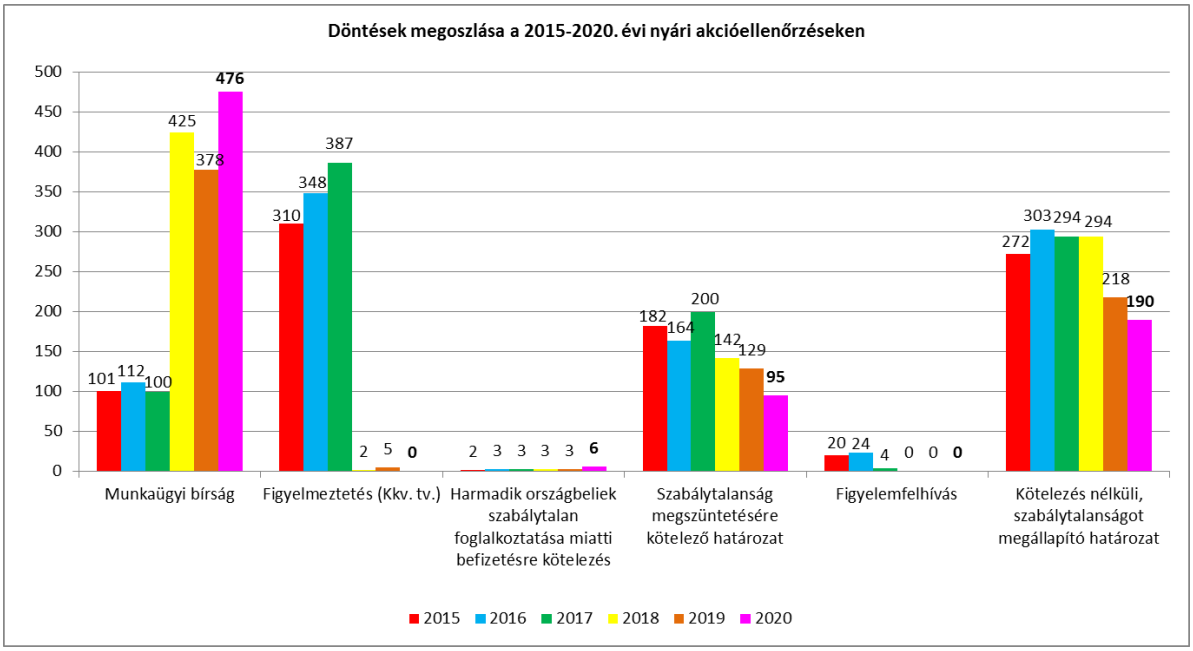
A „nyári" szezonra tekintettel az akcióellenőrzések hagyományosan a **feketefoglalkoztatás** visszaszorítására törekednek, mivel ilyenkor a legaktívabb az építőipar, továbbá rengeteg az időszakos munkahely, ahol fokozottan jelen van ez a szabálytalanság.
Az ellenőrzésbe vont **3 759** munkavállalóból **27,59 %** (**1 037** munkavállaló) jogviszonya volt rendezetlen. Ez az adat alacsonyabb a 2020. évben mért adatoktól, amikor az ellenőrzött munkavállalók 34,70 %-át érintette a feketefoglalkoztatás valamelyik formája.
Az elmúlt két évhez viszonyítva **mérséklődés figyelhető meg**, mely egybevág a 2021. év első félévében tapasztaltakkal, de ez az arány nem mondható alacsonynak, mivel 2015-ben és 2016-ban lényegesen kedvezőbb adatok voltak tapasztalhatóak a nyári akcióellenőrzések tekintetében.

Nyári akcióellenőrzés	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	4600	4032	3402	3119	2532	2971	3759
Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	961	996	1157	873	901	1031	1037
Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya	20,89%	24,70%	34,01%	27,99%	35,58%	34,70%	27,59%

A szabálytalanságok egy része olyan súlyos volt, hogy a jogsértések miatt a jelenlegi adatok alapján **455 db munkaügyi bírság** kiszabása, valamint 221 figyelmeztetés határozat kötelezés intézkedéssel és 428 figyelmeztetés határozat meghozatala várható.

Az **ellenőrzések 38,5 %-a (502 db) során társhatóságok is közreműködtek**. Ez a magas szám két oknak is köszönhető.

Egyfelől az akcióellenőrzés egyik kiemelt feladata a harmadik országbeli állampolgárok foglalkoztatására vonatkozó rendelkezések megtartásának ellenőrzése volt, és ezeknek a szabályoknak a vizsgálata részben társhatósági együttműködés keretében történt az Országos Idegenrendészeti Főigazgatósággal, amelynek során több mint 150 munkáltatót ellenőrzött a két hatóság közösen.

Másfelől a gazdaságfehérítési célok megvalósítása érdekében az akcióellenőrzés során felmerült annak indokoltsága, hogy a feketefoglalkoztatással szembeni társhatósági együttes fellépés kampányszerűen indokolt a nyári időszakban, különös tekintettel az építőiparban tapasztalható visszaélésekre, így különböző hatóságokkal (Nemzeti Adó-és Vámhivatal, rendőrség, építésfelügyeleti hatóság, munkavédelmi hatóság) is közös ellenőrzések történtek.

2. Tipikus jogsértések

Az akcióellenőrzés során feketefoglalkoztatás miatt kellett a leggyakrabban intézkednie a foglalkoztatás-felügyeleti hatóságnak. **A jogsértéssel érintett munkavállalók 37 %-nál volt megállapítható a feketefoglalkoztatás** [*lásd. 13. oldal*], mely szám a 2020. évi nyári akcióellenőrzéshez képest (45 %) alacsonyabb.

Az akcióellenőrzés – amint már fent említésre került – során az **építőipar** vizsgálata kiemelt cél volt, az ellenőrzések 53 %-a esett erre az ágazatra és ez az ágazat festi a legrosszabb képet feketefoglalkoztatás vonatkozásában. A hatóság a feketefoglalkoztatással érintett munkavállalók 66 %-át ebben az ágazatban találta, igaz ez az adat elmarad a 2020. évi nyári akcióellenőrzésen tapasztalt 75 %-tól.

Az ágazatban ellenőrzéssel érintett munkavállalók számához viszonyítva az építőiparban dolgozók 38,69 %-át foglalkoztatták feketén, mely az utóbbi évek **„legbiztatóbb”** adata, annak ellenére, hogy a munkavállalók több mint egyharmadát érintette a feketefoglalkoztatás.

Építőipar	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	1 206	1 132	1194	929	1073	1923	1781
Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	473	496	694	501	509	770	689
Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya	39,22%	43,82%	58,12%	53,93%	47,44%	40,04%	38,69%

A 2021. évi akcióellenőrzés adatai szerint csak a **feldolgozóiparban** volt magasabb a 2020. évi akcióellenőrzéshez képest az ellenőrzött munkavállalók számához viszonyítva a feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya. Ez részben egy Zala megyei gyümölcsfeldolgozó üzemhez köthető, ahol 35 munkavállalónak nem volt rendezett jogviszonya. Ez a szám a feketefoglalkoztatással érintett munkavállalói létszám ágazati megoszlásában is jól megfigyelhető, hiszen az építőipar után meglepő módon a feldolgozóipar foglalja el a legnagyobb cikket, igaz ez a cikk mindössze 8 % (lásd. 9. oldal).

Feldolgozóipar	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	341	1346	355	519	140	272	334
Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	32	79	21	65	8	22	80
Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya	9,38%	5,87%	5,92%	12,52%	5,71%	8,09%	23,95%

A 2021. évi nyári akcióellenőrzésen - az akcióellenőrzés hosszabb időtartamának is köszönhetően - a mezőgazdaságot leszámítva minden ágazatban jelentősen nőtt az ellenőrzött munkavállalók száma és – a feldolgozóipart kivéve – minden ágazatban csökkent az ellenőrzéssel érintett munkavállalókhoz viszonyítva a feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya, mely egybevág az 5. oldalon kifejtett mérséklődéssel.

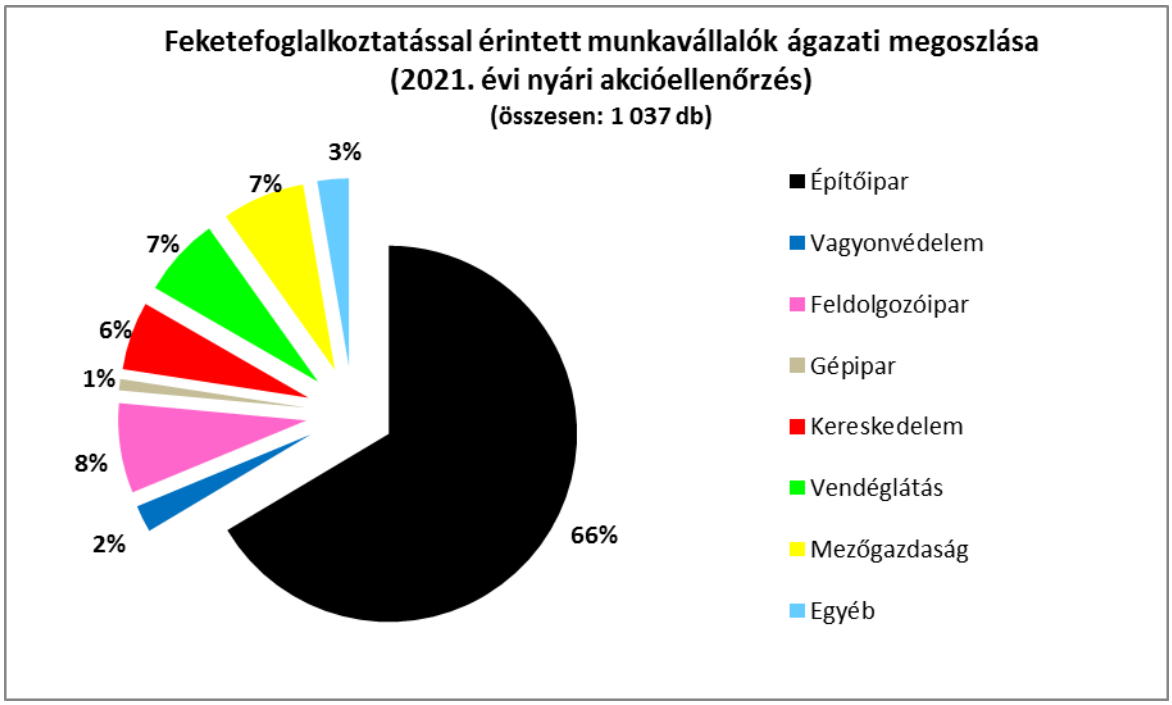
Vendéglátás	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	465	490	588	449	347	145	584
Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	108	144	103	80	77	45	71
Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya	23,23%	29,39%	17,52%	17,82%	22,19%	31,03%	12,16%

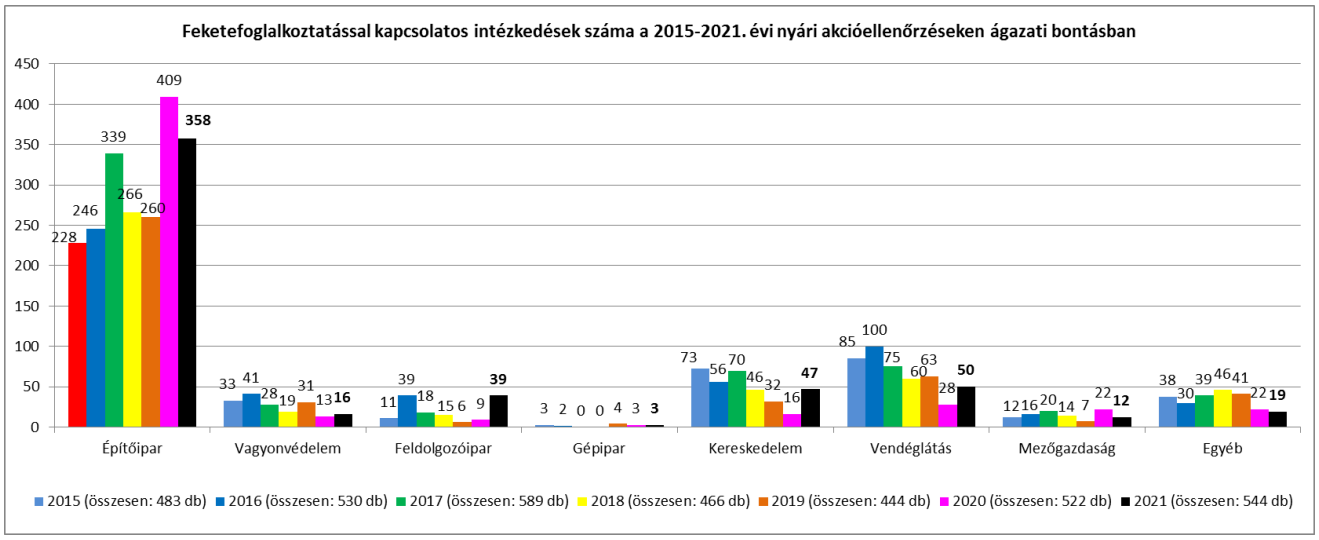
Vagyonvédelem	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	512	216	129	80	196	59	85
Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	53	65	49	25	48	15	10
Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya	10,35%	30,09%	37,98%	31,25%	24,49%	25,42%	11,76%

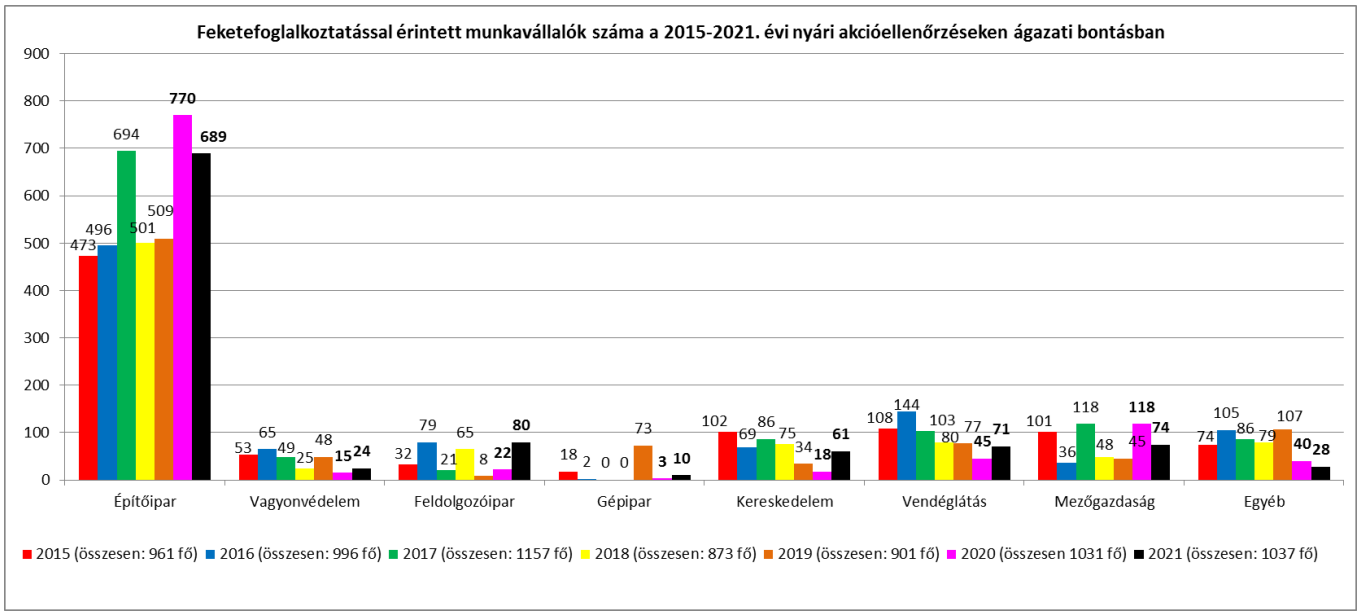
Gépipar	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	517	28	35	42	73	12	114
Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	18	2	0	0	73	3	10
Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya	3,48%	7,14%	0,00%	0,00%	100,00%	25,00%	8,77%

Kereskedelem	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	542	338	579	346	150	103	478
Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	102	69	86	75	34	18	61
Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya	18,82%	20,41%	14,85%	21,68%	22,67%	17,48%	12,76%

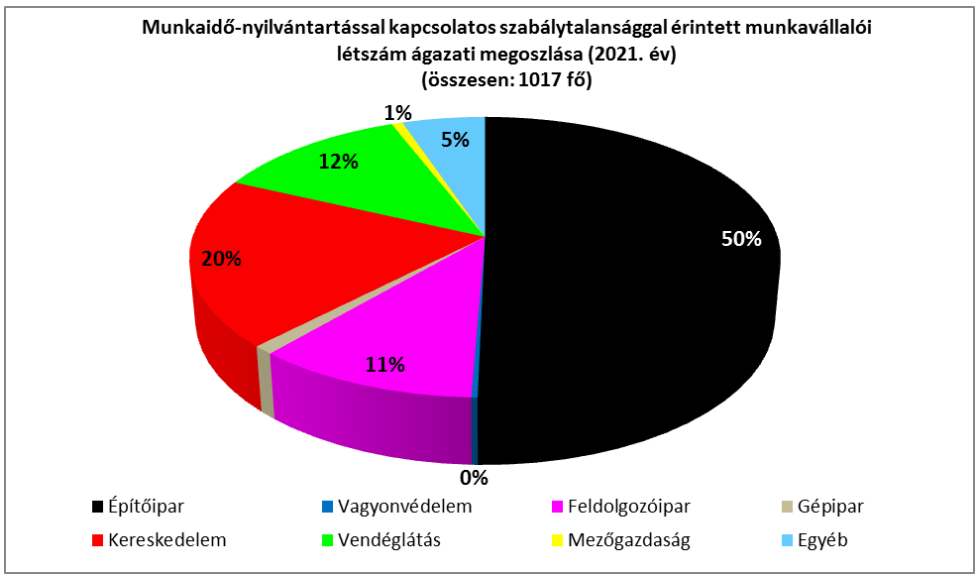
Mezőgazdaság	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	349	113	218	165	142	334	242
Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	101	36	118	48	45	118	74
Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya	28,94%	31,86%	54,13%	29,09%	31,69%	35,33%	30,58%

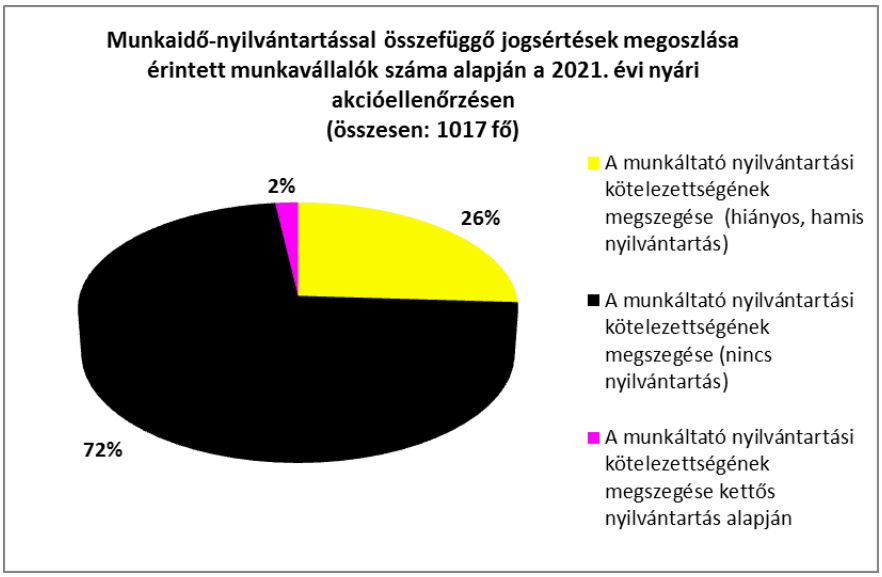

Feketefoglalkoztatással érintett munkavállalók ágazati megoszlása
(2021. évi nyári akcióellenőrzés)
(összesen: 1 037 db)
66%
2%
8%
1%
6%
7%
7%
3%
Építőipar
Vagyonvédelem
Feldolgozóipar
Gépipar
Kereskedelem
Vendéglátás
Mezőgazdaság
Egyéb

Feketefoglalkoztatással kapcsolatos intézkedések száma a 2015-2021. évi nyári akcióellenőrzéseken ágazati bontásban
450
400
350
300
250
200
150
100
50
0
228 246 339 266 260 409 358
33 41 28 19 31 13 16
11 39 18 15 6 9 39
3 2 0 0 4 3 3
73 56 70 46 32 16 47
85 100 75 60 63 28 50
12 16 20 14 7 22 12
38 30 39 46 41 22 19
Építőipar
Vagyonvédelem
Feldolgozóipar
Gépipar
Kereskedelem
Vendéglátás
Mezőgazdaság
Egyéb
2015 (összesen: 483 db)
2016 (összesen: 530 db)
2017 (összesen: 589 db)
2018 (összesen: 466 db)
2019 (összesen: 444 db)
2020 (összesen: 522 db)
2021 (összesen: 544 db)

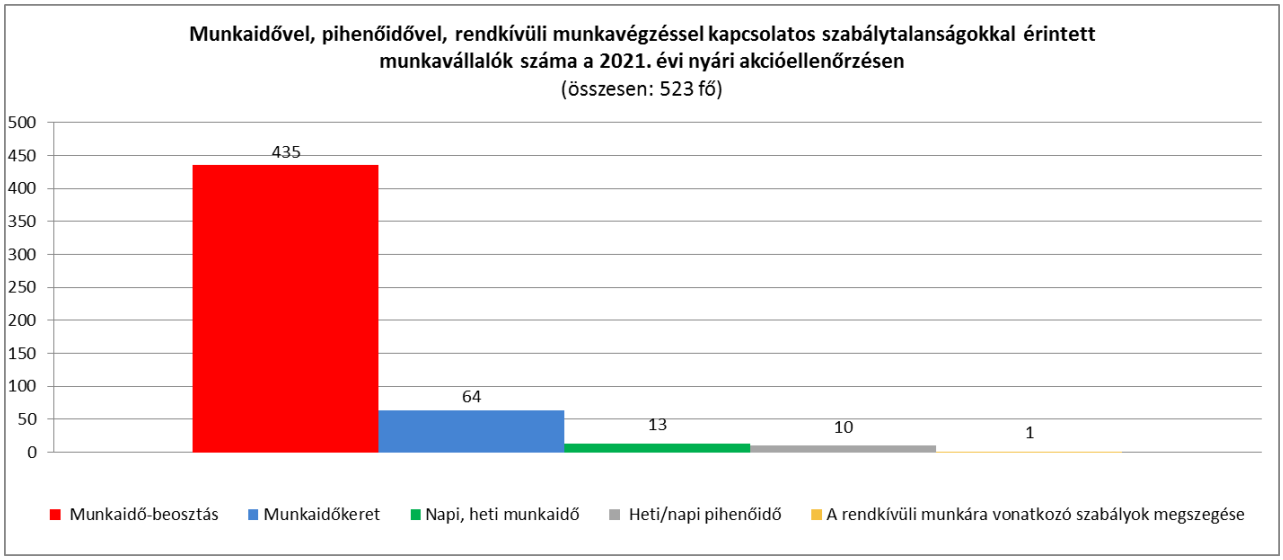

Az elmúlt évek tapasztalatainak megfelelően kiemelkedő volt a **nyilvántartási kötelezettség megszegése** (hiányos, hamis nyilvántartás, illetve nyilvántartás hiánya) is. Az intézkedések 34 %-át ezek a jogsértések adták. Természetesen a jogsértés az építőipar területén dolgozó munkavállalókat érintette legnagyobb számban (512 fő). Nagyobb munkavállalói létszámot érintett még a szabálytalanság a kereskedelemben (199 fő) a vendéglátásban (124 fő) és a feldolgozóiparban (109 fő). A bejelentés hiánya mellett a nyilvántartási kötelezettség megszegése is az **építőipar** jellemzője, mely főként úgy valósul meg, hogy **egyáltalán nincs munkaidő nyilvántartás**.

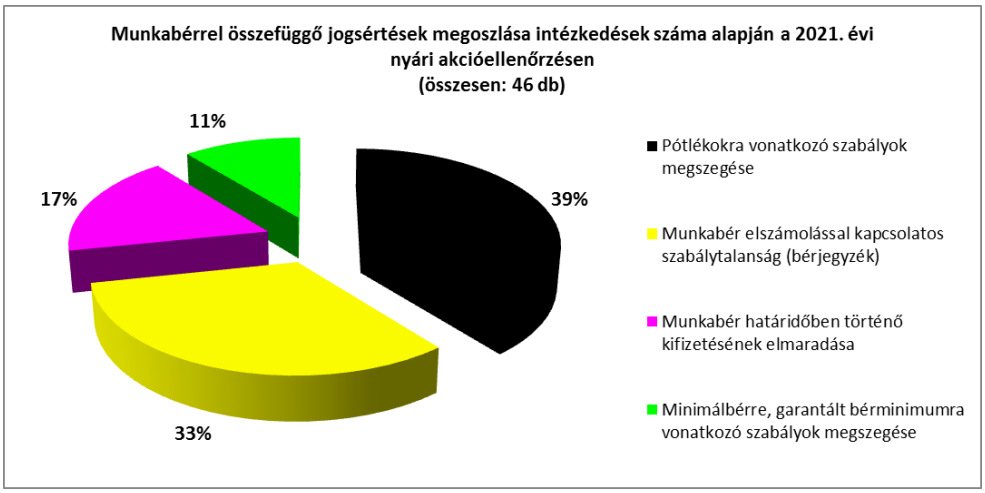

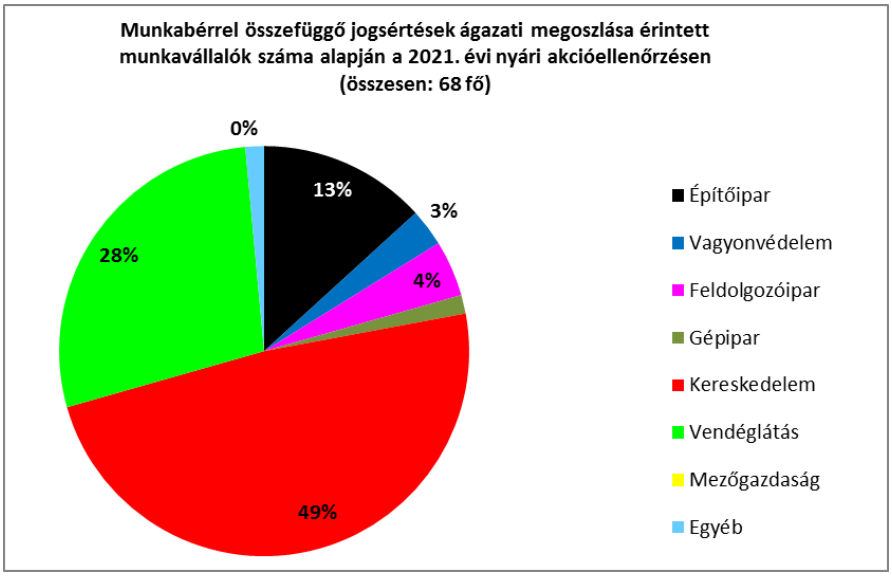
Az intézkedések 15 %-a történt a **munkaidőre vonatkozó szabályok** meg nem tartása miatt. A tapasztalatoknak megfelelően az idei akcióellenőrzésen is túlnyomórészt a munkaidő-beosztással, és a munkaidőkerettel kapcsolatos rendelkezések megszegése érintette a legtöbb munkavállalót. **Pihenőidővel** és **rendkívüli munkavégzéssel** kapcsolatos szabálytalanság az egész akcióellenőrzés során elenyésző számban fordult elő (mindössze 15 munkavállalót érintően)

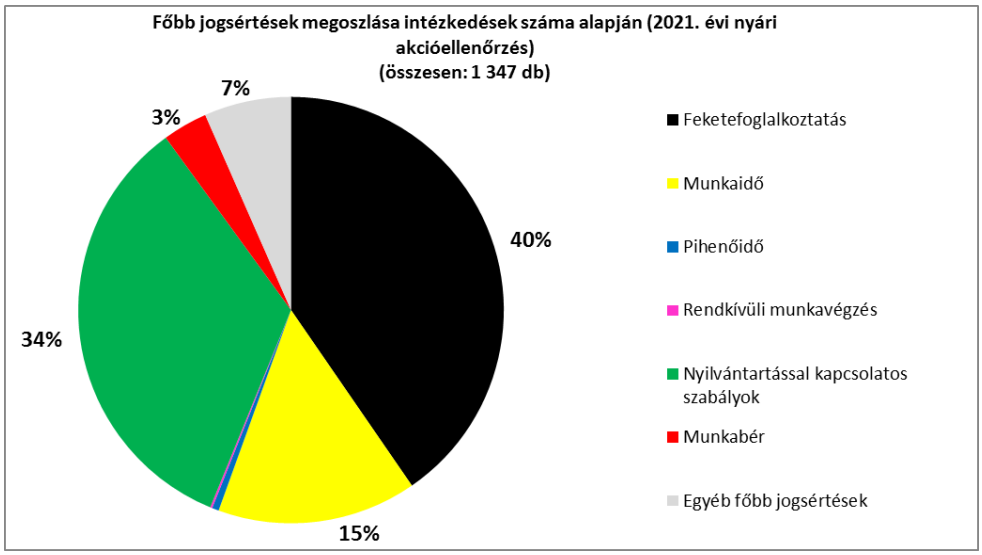
A **munkabérrel kapcsolatos jogsértések -** mind az intézkedések számát, mind az érintett munkavállalói létszámot tekintve - nem voltak meghatározóak. Az intézkedések mindössze 3 %-át alapozták meg ezek a szabálytalanságok, az érintett munkavállalói létszám az összes szabálytalansággal érintett munkavállalóhoz viszonyítva is csak 2 % volt (összesen 68 fő) és a kereskedelemben dolgozókat érintette legnagyobb arányban. A „leggyakoribb" a pótlékokra

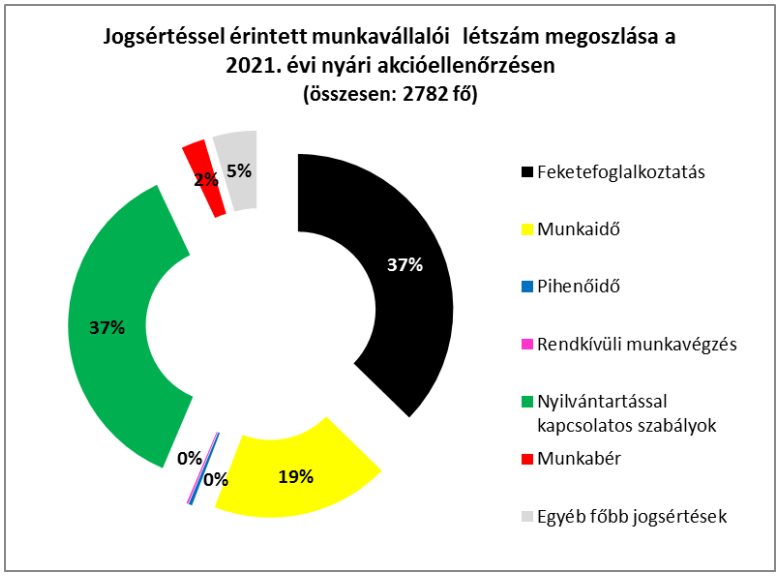
vonatkozó szabályok megsértése, illetve a bérjegyzékekkel kapcsolatos törvényi rendelkezések be nem tartása volt.

Az akcióellenőrzés során feltárt jogsértések megoszlása az alábbiak szerint alakult:

3. A feketefoglalkoztatás megvalósulási formái és okai

Ez a nyári akcióellenőrzés is a „szokásos” tapasztalatokat hozta feketefoglalkoztatás vonatkozásában, továbbra is a munkaviszonyban foglalkoztatottak **bejelentésének elmulasztása** a leggyakoribb előfordulási forma, emellett jelentős az **egyszerűsített foglalkoztatás keretében dolgozók bejelentésének elmulasztása** is. Megállapítható, hogy a feketefoglalkoztatás több mint 89 %-a a bejelentés elmulasztásával valósult meg az akcióellenőrzés során.

A gazdaságfehérítési célok megvalósítása érdekében az akcióellenőrzés során az építőipart kiemelten vizsgálta a foglalkoztatás-felügyeleti hatóság.

A korábbi évekhez hasonlóan a feketefoglalkoztatás az építőipari ágazatban volt a legjellemzőbb. A munkáltató és a munkavállalók sok esetben az alkalmi foglalkoztatásról szóban állapodnak meg egymással, ami a legtöbbször kimerül a munkaidőről és a munkabérről történő megállapodásban. Az alacsonyabb képzettségű vagy képzetlen munkavállalók általában nap végén megkapják a munkabérüket. Ugyanakkor a munkáltatók többször panaszkodtak arra, hogy bizonytalanok a munkavállalók másnapi megjelenésében, illetve munkára kész állapotukban, gyakori a fluktuáció, nehéz megbízható munkaerőt találni.

A fővárosban már megszokott, hogy nagy számban találkoznak a hatóság munkatársai az építőipart érintő foglalkoztatás-felügyeleti ellenőrzések során ukrán – esetenként más harmadik országbeli – állampolgárságú munkavállalókkal. Bár a Magyarországgal szomszédos harmadik országbeli állampolgárokra vonatkozó könnyített munkavállalás lehetőségével élve ritka az, amikor a tartózkodási vagy munkavállalási szabályok megsértésével alkalmazzák az ukrán munkavállalókat, a munkaszerződés és bejelentés nélküli foglalkoztatás sajnos teljesen általános az ő körükben is. Egyre gyakrabban találkozni olyan ukrán munkavállalókkal, akik nem magyar anyanyelvűek, így meghallgatásuk akadályokba ütközik, mert a helyszínen egyetlen olyan személy sincs, aki tolmácsolni tudna.

Győr-Moson-Sopron megyei tapasztalat, hogy a korábbi években megtartott akcióellenőrzéssel ellentétben több – elsősorban az építőipari ágazatban tevékenykedő – foglalkoztató esetében nyert megállapítást, hogy saját jogú nyugdíjas munkavállalót foglalkoztattak (8 ilyen munkavállalót talált a hatóság). Közülük a legidősebb saját jogú nyugdíjas munkavállaló 1947-ben született, vagyis 74 éves volt. A foglalkoztatók nyilatkozata szerint nemcsak kényszerűségből foglalkoztattak saját jogú nyugdíjas munkavállalókat, hanem arra tekintettel is, hogy ők 2019. január 1. napjától már nem minősülnek biztosítottnak, ezért a foglalkoztatóknak a közterhekkel kapcsolatos megtakarítás miatt nagyon kedvező a foglalkoztatásuk. Több foglalkoztató szerint a nyugdíjas munkavállalók munkabérigénye is kisebb, mint a fiatal- és középkorú munkavállalóké, illetve ezek a munkavállalók a több évtizedes szakmai gyakorlat és tapasztalat miatt megbízható szakembereknek számítanak.
Mivel a nyugdíjasok már nem minősülnek biztosítottnak, nem kell a foglalkoztatásukat bejelenteni sem. Az egyszerűsített foglalkoztatás keretében alkalmazott nyugdíjas esetén azonban a bejelentési kötelezettség nem változott, tehát a bejelentést továbbra is meg kell tenni a munka megkezdése előtt. Nógrád megyében is egyre többször találkoznak nyugdíj mellett dolgozó munkavállalókkal, akiket azonban gyakran elmulasztanak egyszerűsített foglalkoztatotti jogviszonyba bejelenteni.

Vas megyében az ellenőrzések során egy új jelenséggel találkoztak az ellenőrzést végzők az építőiparban. Tapasztalataik szerint számos esetben a tetőkön, állványokon kizárólag csak egyéni – KATA-s – egyéni vállalkozók dolgoztak, újabban szinte minden építőipari szakmunkás végzettségű személy „kiváltja az ipart”. Ők sokszor vagy csak egyedül dolgoznak – elmondásuk szerint környékünkön már nem lehet megfizetni a segédmunkásokat, mivel 20-25 ezer Ft a napidíjuk – vagy páran „összeállnak” és csapatban végzik a munkát, együtt vesznek nagyobb értékű gépeket és komplett kivitelezést is vállalnak.

Budapesten az építkezéseken nem ritka, hogy szabálytalanul foglalkoztatott fiatalkorú munkavállalókat foglalkoztatnak. Esetükben szabályos munkaszerződéssel, ami tartalmazná a törvényes képviselő aláírását, szinte soha nem találkozni. Gyakoribb, hogy a 16 évnél idősebb munkavállalót szerződés és bejelentés nélkül foglalkoztatják, és emellett még a törvényes képviselő hozzájárulása is hiányzik, legalábbis a helyszínen az nem állapítható meg.

Az építőiparban továbbra is gondot okoz a tényleges foglalkoztató kilétének megállapítása, ennek okai a többlépcsős alvállalkozói láncolatok és az együttműködés hiánya.

Nagyobb építkezések ellenőrzésekor gyakorlatilag nem lehet eredményes és hatékony ellenőrzést tartani rendőri segítség nélkül, így az akcióellenőrzés időszakában több olyan ellenőrzési napot szerveztek Budapesten, amikor nagyméretű építkezéseken nagyobb ellenőri létszámmal, és társhatóságokkal közösen (jellemzően a rendőrhatósággal, a munkavédelmi hatósággal, az adóhatósággal, és az idegenrendészeti hatósággal) hajtottak végre helyszíni ellenőrzéseket. Ilyenkor az eredményes és hatékony ellenőrzések érdekében alapos előkészítő tevékenység előzi meg a vizsgálatokat. A javasolt építkezési helyszíneket előzetesen megtekintik, azokról fényképek készülnek, és részletes, egyénre szabott ellenőrzési akcióterv alapján van kijelölve az ellenőrzésben a foglalkoztatás-felügyeleti hatóság, illetve a rendőrség részéről résztvevők feladata. Az alapos felkészülések és eligazítás eredményeképp szinte minden szervezett ellenőrzési helyszínen sikerült időben lezárni a területeket, és meggátolni, hogy munkavállalók elhagyják a helyszínt, melyre többször is történt kísérlet, de a közreműködő rendőrök ezt többnyire meg tudták akadályozni.

Az új szabályozást – miszerint a feketefoglalkoztatással érintett munkavállalót 30 napra visszamenőleg kell bejelenteniük – nehezen értik meg és fogadják el a szabálytalanságot elkövető munkáltatók. Többen a felháborodásuknak adtak hangot emiatt, hiszen meglepődtek, hogy a korábban, általuk hosszú éveken át megszokott (a költségeikbe bekalkulált) és jelentéktelennek tartott munkaügyi/foglalkoztatás-felügyeleti hatósági szankciók után az adóhatóság szankcióihoz közelítő jogszabályi szigorítás történt.

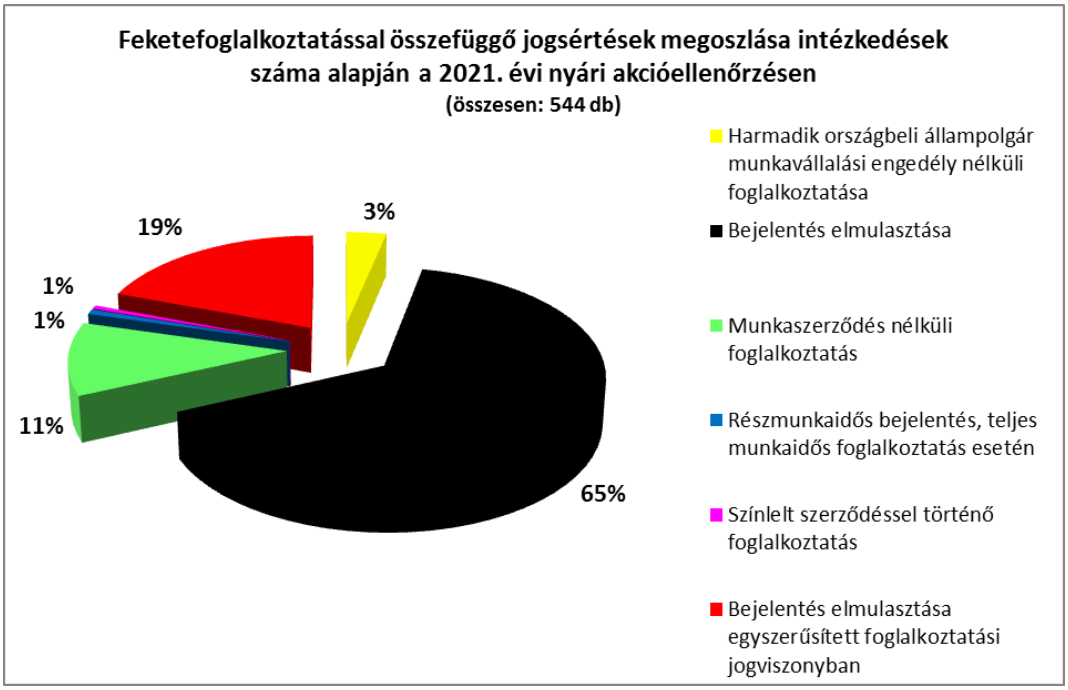
A munkaszerződéseket a munkába állást követően foglalják írásba, vagy **írásba foglalt munkaszerződést** egyáltalán nem kötnek**.** Ennek oka a munkáltató székhelye/telephelye és a munkavégzési hely között meglévő földrajzi távolság, illetve a munkáltatók gondatlansága, azaz nem fordítanak kellő figyelmet a jogviszony létesítésére. Sokszor a foglalkoztatás bejelentése az adóhatóság felé megtörtént, de a munkaszerződés aláírása elmarad. Abban az esetben, amikor a munkáltató a bejelentési kötelezettségének rendben eleget tett, azonban munkaszerződést a munkavállalóval nem kötött, nem feltétlenül beszélhetünk szándékosságról, sokkal inkább arról, hogy a munkáltató számára a bejelentés mellett e jogszabályi kötelezettség teljesítése már nem volt olyan fontos.

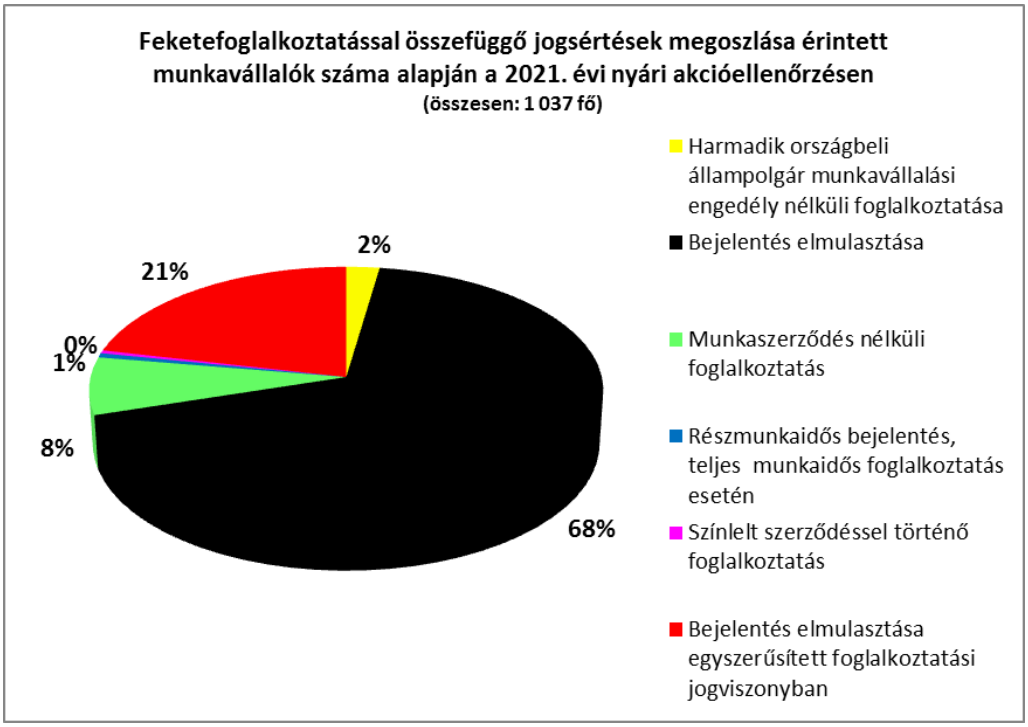
Esetenként előfordult, hogy a munkavállalók **részmunkaidőben** történő bejelentése valójában teljes vagy magasabb heti munkaidőben történő munkavégzést leplezett, ennek bizonyítása azonban körültekintő vizsgálatot igényel. A munkavállalók nem mernek a munkáltatójuk ellen nyilatkozni, holott tudják, hogy bejelentésük nem a foglalkoztatásnak megfelelő. Ismerik és

kényszerűségből elfogadják ezt a munkáltatói magatartást azzal együtt, hogy a későbbiekben jelentős hátrányt szenvednek. („Ha nem teszik, majd jön helyetted más.”)

A **színlelt szerződéssel** történő foglalkoztatás nem gyakori, az akcióellenőrzésen 3 esetben fordult elő 4 munkavállalót érintően. Vas megyében néha tapasztalták az utóbbi években terjedő gyakorlatot az építőipari munkáltatóknál, hogy megbízási szerződést írattak alá a foglalkoztatottal, jellemzően egy építési folyamat egy kisebb, önálló részének a megjelölésével (pl. egy-két napos tetőfelújítás, vagy térkövezés, stb.).

Az akcióellenőrzés adatai szerint a **harmadik országbeli állampolgárok** engedély nélküli foglalkoztatása, idén jóval többször – **összesen 18 esetben** – került feltárásra (2015-ben két esetben 2016-ban 2017-ben 2018-ban és 2019-ben szintén három esetben 2020-ban hat esetben). A szabálytalanság összesen **24 munkavállalót érintett,** amelynél 2015 óta csak egyszer, a 2018. évi akcióellenőrzésén talált a hatóság több ilyen szabálytalansággal érintett munkavállalót.
Ez a magas szám **az Országos Idegenrendészeti Főigazgatósággal lefolytatott hatékony, gyors** és **szakszerű** közös ellenőrzéseknek köszönhető, melyek az építőiparon túl más ágazatokra, többek között a feldolgozóiparra is kiterjedtek.
(A fent említett 2018. évi három ügyben összesen 26 munkavállaló volt engedély nélkül foglalkoztatva, de ebből az egyik ellenőrzés során 24 fő volt érintett, amely ügyben szintén **az idegenrendészeti hatósággal történt közös ellenőrzés.)**

A bejelentések elmaradásának legfőbb okai között három típust lehet megkülönböztetni:

a) szándékos jogsértés (adó, illetve járulék elkerülés miatt),
b) nem megfelelő tájékozottság, téves jogértelmezés,
c) adminisztrációs hiba, „könyvelők mulasztása”.

Az első kategória esetén tisztázni kell, hogy a foglalkoztatás-felügyeleti jogsértések – hasonlóan a legtöbb közigazgatási jellegű jogsértéshez – objektív jellegűek, így nincs jelentősége azok értékelésénél a szándékosságnak, vagy gondatlanságnak, mint a büntetőjog területén.
Ettől függetlenül az ellenőrzések során felmerülnek információk, amelyek (vagy a körülmények alapján, vagy a munkáltatók nyílt tényközlése alapján) a jogsértések okaival kapcsolatban szándékosságra, illetve egyéb okokra utalnak.
Ezek az információk azért fontosak a hatóság számára, mert kiindulási pontot adnak ahhoz, hogy segíteni tudja a jogkövetésre törekvő foglalkoztatókat, abban, hogy hogyan kerüljék el a jövőben a hibákat, illetve a még nem ellenőrzött munkáltatókat abban, hogy már ellenőrzés nélkül is alapvetően jogszerűek legyenek. Ez a tevékenység hosszú évek óta a tájékoztatási, felvilágosítási munka keretében zajlik.
Természetesen ezek az eszközök nem minden esetben működhetnek, mert ha nincs meg a szándék a jogkövetésre, akkor a tájékoztatás, felvilágosítás hatástalan.

a) szándékos jogsértés

Egyes munkáltatók elmondásuk szerint bíznak az ellenőrzés elmaradásában (kis esély az ellenőrzésre), esetleg az ellenőrzés megakadályozásában (munkavállalóik több esetben elhagyják a helyszínt). Ha a munkavégzés nehezen megközelíthető helyen van, az átlagos szemlélő számára nem látható a munkavégzési hely, akkor a foglalkoztatók még hajlamosabbak „elfelejteni" a munkavállalók jogviszonyának bejelentését. Volt olyan foglalkoztató is, aki nyíltan felvállalta a hatósági ellenőrzés során, hogy tudatosan, a közterhek kifizetésének elkerülése miatt foglalkoztatott jogsértően munkavállalót. A foglalkoztató arra hivatkozott, hogy az elmúlt években jelentősen megemelt minimálbér és garantált bérminimum indokolta jogsértő magatartását és a ritka ellenőrzések miatt neki még így is megéri.

Szándékos magatartásra utalnak azok az „általános" tapasztalatok, melyek sokszor visszaköszönnek az ellenőrzéseken, így az, hogy a foglalkoztatás-felügyeleti hatósági ellenőrzés megkezdését követő rövid időn belül bejelentik a munkavállaló(ka)t az adóhatóság felé, vagy az a tipikusnak mondható tapasztalat, hogy a munkavállalók a „jól betanultak szerint" azt nyilatkozzák meghallgatásukkor, hogy éppen a hatósági ellenőrzés napján kezdtek munkát végezni („ma van az első munkanapom", „csak ma kezdtem", „ma jöttem először dolgozni" stb.). Ennek ellenére a „meddig tart a munkaidő" kérdésre többen is azt nyilatkozzák, hogy „néha 8, néha 9 órát szoktam dolgozni".

A „feketén" foglalkoztató munkáltatók zöme a bejelentést tudatosan azért mulasztotta el, mert ezzel járulékot került el, és ebből következően a munkaerőt olcsóbban tudta foglalkoztatni. A munkabér kézből („zsebbe") történő fizetése egyaránt kedvező a foglalkoztatónak is és a foglalkoztatottnak is. Mivel mindkét fél érdekelt abban, hogy illegális bérkifizetés történjen, így ennek bizonyítása egyre inkább nehézségekbe ütközik. A helyszíni ellenőrzéskor a munkavállalók tanúként való meghallgatása az elmúlt időszakokhoz képest nehézkesebbé vált, a „fekete" munka jegyzőkönyvben történő rögzítése bonyolultabbá vált. Ennek oka egyrészt az, hogy a munkáltató félrevezeti a dolgozóját, miszerint ha bevallja az illegális munkavégzést, akkor őt meg fogják büntetni, illetve ha a munkáltató kap azért bírságot, mert a dolgozója bevallotta a szabálytalanságot, akkor a büntetést a munkavállalónak kell majd megfizetnie. A másik, nehézséget okozó tényező a munkáltató ellenőrzéshez tanúsított hozzáállása volt, gyakran akadályozták a bizonyítást mindenféle ürügyet felhozva a bejelentés elmaradására, másrészt az illegálisan foglalkoztató munkáltatók egymással is olyan kapcsolatban állnak, hogy igyekeznek megnehezíteni az ellenőrzésünk hatékonyságát (pl. építkezés helyszínén, piacon, stb., olyan helyen, ahol egy időben több munkáltató tevékenykedik, egymást „riadóláncszerűen" értesítik a hatóság megjelenéséről).

A munkáltatók többsége tudatában van annak, hogy a legsúlyosabb szabálytalanság elkövetése miatt bírságszankcióval kell számolniuk, azonban az eddigi bírságolási gyakorlat nem jelentett visszatartó erőt a „szándékosan" szabálytalanul foglalkoztató munkáltatóknak, mivel a bírságokat „bekalkulálták" a szabálytalan működésükbe.

Az új jogszabályi változások miatt a feketén foglalkoztatott munkavállalót visszamenőlegesen 30 napra vonatkozóan kell bejelenteni az adóhatóság felé. Ennek a szabályozásnak a hatása, még nem értékelhető, ahhoz hosszabb időszak adatai szükségesek.

Az ellenőrzések tapasztalatai szerint az egyszerűsített foglalkoztatás régóta meglévő szabályait jól ismerik a munkáltatók, a koronavírus-járvány miatt azonban sokan közülük költségcsökkentési okokból mulasztották el az adóhatósági bejelentést. Az egyszerűsített foglalkoztatási jogviszony létesítésével összefüggő bejelentési kötelezettség elmulasztása hátterében tehát nagyobbrészt valószínűleg a közterhek megfizetésének elkerülése és az időbeli korlátok kijátszása állhat.

b) nem megfelelő tájékozottság, téves jogértelmezés

Még mindig előfordul a munkáltatók részéről az a kifogás, hogy folyamatosan változik a jogszabályi környezet (annak ellenére, hogy a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény az elmúlt 9 évben nem változtatott a munkaviszony létesítésekor fennálló alakszerűséggel kapcsolatban és az állami adó- és vámhatóság felé történő előzetes bejelentési kötelezettség sem módosult).

Előfordul az ügyfelek részéről adóhatóságra történő „mutogatás”, ugyanis számukra elmondásuk szerint nem egyértelműek a bejelentésre vonatkozó adminisztrációs szabályok, iránymutatások.

c) adminisztrációs hiba, „könyvelők mulasztása”

Feketefoglalkoztatás esetén a munkáltatók továbbra is gyakran hivatkoznak arra, hogy a könyvelőjük mulasztása miatt maradt el a munkavállalók jogviszonyának bejelentése, a könyvelők pedig legtöbbször arra hivatkoznak, hogy a munkáltatók nem szolgáltatnak elegendő adatot (nem tudják, hogy adott napon dolgozik-e a munkavállaló, vagy nincs meg valamennyi, bejelentéshez szükséges adat) a bejelentés megtételéhez. Az építőipari munkáltatók esetében szinte kivétel nélkül „remélem a könyvelőm bejelentette” mondattal kezdődnek az ellenőrzések, azonban az eredményeink alapján látható, hogy sajnos a munkavállalók jogviszonyának bejelentése igen gyakran elmarad. Tipikus könyvelővel kapcsolatos magyarázatok például a „nem tudta elérni a könyvelőt”, ”úgy tudta, hogy a könyvelő bejelentette a munkavállalót” mondatok. Egyéb kifogásként előfordult még, hogy a munkáltatók adminisztrációs hiba miatt nem tudták bejelenteni a munkavállalót.
Több esetben találkoztak – főleg Vas megyében – olyan építőipari munkáltatóval, aki bár egyéni vállalkozó, de maga is „egyszerű” szakmunkásként a helyszínen dolgozik a foglalkoztatottjával. Elmondásuk szerint nem értenek az „ilyen papírmunkákhoz”, a könyvelőjük csinálja helyettük, és vagy ők felejtik el felhívni a könyvelőt a munka megkezdése előtt, vagy a könyvelő elfelejti bejelenteni az egyéni vállalkozó – általában egy fő – munkavállalóját. Amikor a könyvelővel való egyeztetés nehézkesnek bizonyul a hatóság felhívja a vállalkozó figyelmét a telefonos applikációval való bejelentés lehetőségére, de tapasztalatok szerint a régi szakemberek közül sokan nem tudják illetve nem is akarják használni az új „elektronikai vívmányokat”.

A munkáltatók, illetve a munkáltatók képviselőinek a könyvelő mulasztására történő hivatkozása nem fogadható el, mivel a munkáltató felelőssége a jogszerű foglalkoztatás feltételeinek biztosítása, illetve a munkaviszonyra vonatkozó jogszabályok betartása. Ezt a felelősséget nem lehet áthárítani – a munkavállalók garanciális jogai védelme érdekében – másra.

4. Egyéb jogsértések és azok okai

A bejelentés nélküli foglalkoztatás mellett kiemelkedőek a **munkaidő-nyilvántartásokkal kapcsolatos jogsértések** (hamis, illetve kettős nyilvántartás). A munkaidő-nyilvántartással összefüggő egyik szabálytalanság, hogy a munkáltató nem rögzíti a nyilvántartáson a munkaidő kezdő és befejező időpontját (ez a látszólag csekély szabálytalanság leplezi legtöbbször a napi maximális munkaidő túllépését, illetve a rendkívüli munkavégzést). Általános vélemény szerint az illegális foglalkoztatáshoz képest elenyésző hibának minősül a munkaidő-nyilvántartás vezetése, így a naprakészségét sem tartják elég fontosnak a vállalkozások. A munkaidővel kapcsolatos adatok – egy-egy munkanapra vonatkozó – hiányos nyilvántartása mögött figyelmetlenség, feledékenység, a következetesség hiánya mutatkozik, szándékosság nem feltételezhető a munkáltatók részéről.

Szándékos munkáltatói magatartásra utal viszont az az eset, amikor **a munkaidő-nyilvántartás nincs a munkavégzés helyén**, **ami leggyakrabban azt jelenti, hogy egyáltalán nincs is ilyen nyilvántartás a munkáltatónál.** A későbbiekben a hatóságnak megküldött iratanyag alapján pedig jellemzően nem állapítható meg jogsértés, pedig számos esetben áll fenn a gyanúja annak is, hogy a munkavállalókat a megengedettnél többet foglalkoztatják.

Az ellenőrzési tapasztalat szerint, nem veszik komolyan sem a foglalkoztatók, sem pedig a munkavállalók a munkaidő-nyilvántartás vezetését. Valószínűsíthetően ennek több esetben az állhat a hátterében, hogy nem a jelenléti íven feltüntetett munkaidő képezi a bérszámfejtés alapját, így annak vezetését plusz tehernek veszik. A munkavállaló nem az azon feltüntetett órák után kéri / kapja a bérét, hanem az általa vagy esetleg a művezető által vezetettek alapján.
Az építőiparban fokozottan igaz, hogy nem is akarnak a munkáltatók munkaidő-nyilvántartást vezetni, hiszen az visszamenőleg is igazolná mind a bejelentés nélküli foglalkoztatás tényét, mind a munkaidővel, illetve pótlékfizetéssel kapcsolatos előírások megszegését.

Továbbra is gyakori szabálytalanság egyszerűsített foglalkoztatásnál, hogy a munkáltató a munkavállaló munkaidejével kapcsolatos adatokról nyilvántartást nem vezet, és az úgynevezett minta-munkaszerződés sem került írásba foglalásra, ami a foglalkoztatót mentesítené a nyilvántartási kötelezettség alól.

A vizsgálat tapasztalatai szerint **gyakran előfordult a munkaidő-beosztás szabályainak megsértése**, melynek hátterében egyrészt a jogszabályok ismeretének hiánya, másrészt a rendkívüli munkavégzés leplezésére irányuló szándék állt. A munkaidő-beosztás szóban történő megbeszélése, módosítása mind a munkáltatók, mind a munkavállalók részéről nehezen követhető és így nehezen is számolható el a munkabér, illetve az esetleges rendkívüli munka, ami nem utolsó sorban személyes munkahelyi konfliktusokhoz is vezethet.

Munkabérrel kapcsolatos szabályok érvényesülése az elmúlt években pozitív irányba mozdult. A rendezett munkaviszonnyal rendelkező munkavállalók esetében a munkáltatók igyekeznek megfelelni ezen előírásoknak, a munkabért pótlékokkal együtt a törvényes határidőn belül megfizetik. Bács-Kiskun megyei tapasztalat, hogy sok esetben a szakmunkásokat is segédmunkásként jelölik meg a munkaszerződésekben, eltitkolva a szakmunka végzését, így nem kell garantált bérminimumot megfizetni a munkavállaló részére. A legnehezebb ellenőrizni a rendkívüli, illetve a hétvégi munkavégzést, ugyanis legtöbbször a munkavállalók sem merik elmondani, hogy túlóráznak, vagy éppen hétvégén is munkát végeznek.

A munkáltatók a garantált bérminimumra vonatkozó jogszabályt ismerik és alkalmazzák. Elmondások alapján a problémát az jelenti, hogy vannak olyan munkakörök, amelyekkel kapcsolatban jogszabály nem ír elő végzettségi kritériumot, vagy nem tudják a munkáltatók, hogy van-e jogszabályi előírás adott munkakörre, és ha van, akkor azt melyik jogszabály rendezi.

Az idén tovább emelkedett kötelező legkisebb munkabér és garantált bérminimum miatt a hatóság fokozottan ellenőrizte a béremelések gyakorlati megvalósulását, ám a szabálytalanság mindössze 6 munkavállalót érintett, ami alátámasztja az elmúlt évek tapasztalatát, hogy **a szabálytalanság továbbra sem fordult elő tömegesen.**

5. Összegzés

A munkavállalók jogviszonyának rendezettsége érdekében a foglalkoztatásra vonatkozó jogszabályok érvényre juttatására irányuló **akcióellenőrzés összességében az alábbi tapasztalatokkal zárult**.

- Az akcióellenőrzés **1 304** vállalkozás - **3 759** munkavállalóját érintő - foglalkoztatási gyakorlatát vizsgálta. Az ellenőrzések **a munkáltatók 79 %-nál** tártak fel a vizsgálatba vont **munkavállalók 64%-át érintő** valamilyen **munkaügyi jogsértést**.
- Az előző évek akcióellenőrzéseihez képest a **szabálytalan munkáltatók** aránya a 2. legalacsonyabb, a jogsértéssel érintett **munkavállalók** aránya – a 2015. évben mértekkel „holtversenyben" – a legalacsonyabb volt (64 %).
- Az ellenőrzésbe vont **3 759** munkavállalóból **27,59 %** (**1 037** munkavállaló) jogviszonya volt rendezetlen. Ez az adat alacsonyabb a 2020. évben mért adatoktól, amikor az ellenőrzött munkavállalók 34,70 %-át érintette a feketefoglalkoztatás valamelyik formája.
- Az elmúlt két évhez viszonyítva **mérséklődés figyelhető meg**, mely egybevág a 2021. év első félévében tapasztaltakkal, de ez az arány nem mondható alacsonynak, mivel 2015-ben és 2016-ban lényegesen kedvezőbb adatok voltak tapasztalhatóak a nyári akcióellenőrzések tekintetében.
- A **feketefoglalkoztatás** miatt kellett a **legtöbbször intézkedni** a hatóság munkatársainak és a **legtöbb munkavállalót** is ez a szabálytalanság érintette.
- **Az ágazatban ellenőrzéssel érintett munkavállalók számához viszonyítva az építőiparban dolgozók 38,69 %-át foglalkoztatták feketén**, mely az utóbbi évek **„legbiztatóbb"** adata, annak ellenére, hogy a munkavállalók több mint egyharmadát érintette a feketefoglalkoztatás.
- A bejelentések elmaradásának legfőbb okai között három típust lehet megkülönböztetni:
    a. szándékos jogsértés (adó, illetve járulék elkerülés miatt)
    b. nem megfelelő tájékozottság, téves jogértelmezés
    c. adminisztrációs hiba, „könyvelők mulasztása"
- A **munkaidő-nyilvántartással és munkaidő-beosztással** kapcsolatos szabálytalanságok száma továbbra is **jelentős**, melyek **elfedik** az esetleges egyéb szabálytalanságokat is.
- **Harmadik országbeli állampolgárok** engedély nélküli foglalkoztatását az idén jóval többször, 24 munkavállalót érintően tárta fel a hatóság, ami **az Országos Idegenrendészeti Főigazgatósággal lefolytatott hatékony, gyors** és **szakszerű** közös ellenőrzéseknek köszönhető, melyek az építőiparon túl más ágazatokra, többek között a feldolgozóiparra is kiterjedtek.
- A gazdaságfehérítési célok megvalósítása érdekében - különös tekintettel az **építőiparban** tapasztalható visszaélésekre – **fokozott számú társhatósági** közös ellenőrzés történt.

Melléklet

Példatár

1. Bács-Kiskun megyében, 2021. júniusban, egy étteremben az Országos Idegenrendészeti Főigazgatósággal közös ellenőrzés keretében foglalkoztatás-felügyeleti hatósági ellenőrzés került lefolytatásra, ahol 2 munkavállaló végzett munkát, egy magyar alkalmi és egy kínai állampolgárságú foglalkoztatott. Az alkalmi foglalkoztatott az illetékes adóhatóság felé nem került bejelentésre, a kínai állampolgár pedig nem rendelkezett a munkáltatóhoz érvényes munkavégzésre jogosító engedéllyel. A kínai állampolgár foglalkoztatása megtiltásra került.
2. Baranya megyében, egy szőlősben, 2021. júniusban helyszíni foglalkoztatás-felügyeleti ellenőrzést tartottak. Az ellenőrzés során 16 mezőgazdasági segédmunkás munkakörben foglalkoztatott munkavállalót találtak munkavégzés közben. A helyszínen tartózkodó munkáltató képviselője elmondta, hogy a munkavállalók az ellenőrzés napján álltak munkába, a melegre való tekintettel 5 órakor kezdtek. A munkavállalók egyszerűsített foglalkoztatás keretében dolgoztak, azonban jogviszonyuk nem lett bejelentve az ellenőrzés napjára.
3. Békés megyében 2021. július elején egy albán pékségben helyszíni ellenőrzést tartottak, melynek során a pékség hátsó részében zsákpakolás közben találtak egy albán munkavállalót. A harmadik országbeli munkavállalóról az idegenrendészeti hatóság munkatársai kiderítették, hogy munkavállalásra jogosító engedély nélkül volt aznap reggeltől foglalkoztatva segédmunkás munkakörben. A munkáltató, aki szintén albán, tisztában volt a szabályokkal, mégis azzal magyarázta tettét, hogy az albán munkavállalója már indul is tovább Németországba, különben fizetést nem is ad neki, csak szállást és étkezést biztosít. A foglalkoztatás-felügyeleti hatóság a helyszínen az albán munkavállaló további foglalkoztatását megtiltotta és a döntés azonnali végrehajtását rendelte el. Az idegenrendészeti hatóság az albán nemzetiségű munkavállalót őrizetbe Szegedre szállította és határidőhöz kötött ország elhagyásra kötelezte.
4. Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, 2020. júniusban egy gyorsétterem építési munkavégzési helyén tartottak foglalkoztatás-felügyeleti ellenőrzést, ahol egy egyéni vállalkozó részéről 6 munkavállaló végzett munkát. Az ellenőrzés alkalmával megállapításra került, hogy a munkáltató a foglalkoztatással összefüggő bejelentési kötelezettségének a munkába állás és a helyszíni ellenőrzés megkezdésének időpontjáig nem tett eleget. A munkavállalók „napi bejelentéssel” történő (alkalmi) foglalkoztatásra hivatkoztak. A munkáltató utólagosan, munkaviszonyban történő foglalkoztatásra bejelentette a 6 munkavállalót, valamint írásos munkaszerződést kötött velük. A munkavállalók munkaidő-nyilvántartást bemutatni a munkavégzés helyszínén nem tudtak, azt nyilatkozatuk szerint nem vezettek.
5. Budapesten az akcióellenőrzés időszakában közérdekű bejelentés alapján széleskörű hatósági együttműködés keretében helyszíni ellenőrzést tartottak egy építkezésen, ahol 34 munkáltató összesen 198 főt foglalkoztatott, közülük több mint 90 főt adóhatósági bejelentés nélkül. Az egyik ellenőrzött munkáltató a helyszínen 23 főt foglalkoztatott. A 23 főből 5 főt szabályosan, az egyszerűsített foglalkoztatás szabályai szerint, azonban 18 főt - akik nyilatkozataik szerint az ellenőrzés napján kezdtek dolgozni - bejelentés és

írásba foglalt munkaszerződés nélkül alkalmazott. A munkáltató a későbbiekben maximálisan együttműködő magatartást tanúsított, a megbízott könyvelő már másnap telefonon megkereste az eljáró ügyintézőt azzal, hogy a 18 fő munkavállaló – az új szabályoknak megfelelő – 30 napra visszamenőleges bejelentése megkezdődött, és céljuk a jogsértő állapot mielőbbi megszüntetése, bízva a bírságcsökkentésben. Ugyanezen az építkezési helyszínen egy munkáltató 9 főt foglalkoztatott. Egyikük sem rendelkezett munkaszerződéssel, és egyikük bejelentése sem történt meg. A 9 fő közül 2 fő fiatalkorú volt, és mivel törvényes képviselőjük nem volt a helyszínen, tanúként történő meghallgatásuk nem volt lehetséges.

Egy másik, szintén az építkezésen dolgozó személyt a rendőrség előállított, mert körözés volt ellene kiadva. Egy fő kivételével senkinél nem voltak személyes iratok. Ez az ellenőrzés egy állami egészségügyi intézmény felújítási munkálatait érintette, ahol a munkáltatók még arra sem ügyeltek, hogy legalább az állami beruházások során törekedjenek a legalapvetőbb foglalkoztatási szabályok betartására.

6. 2021. júniusban, Csongrád-Csanád megyében egy panaszos előadta, hogy egy szabadidőközpontban egyszerűsített foglalkoztatás keretében, alkalmi munkavállalóként alkalmazták, recepciós munkakörben, azonban a munkáltató a munkavállaló bejelentését és munkabér kifizetését nem teljesítette a panasz megtételéig. Ezt követően a szabadidőközpontban helyszíni ellenőrzésre került sor. Az eljáró kormánytisztviselők 3 munkavállalót találtak munkavégzés közben, recepciós munkakörben. A hatóság kérésére bemutatott munkaidő-nyilvántartás alapján megállapítást nyert, hogy a foglalkoztató 3 fő teljes munkaidőben foglalkoztatott munkavállaló tekintetében nem tartotta be a beosztás szerinti napi munkaidő maximális mértékére, illetve a heti pihenőidő kiadására vonatkozó jogszabályi előírásokat, továbbá nem tartotta be 1 fő tekintetében a munkaidő nyilvántartás vezetésére vonatkozó jogszabályi előírásokat. Megállapítást nyert továbbá, hogy a foglalkoztató 1 munkavállaló vonatkozásában megsértette az egyszerűsített foglalkoztatási jogviszony bejelentésére vonatkozó jogszabályi előírásokat tekintettel arra, hogy a panaszost a munkavállaló munkavégzésének megkezdéséig és azt követően sem jelentette be az adóhatóság irányába.

7. Fejér megyében, 2021. júliusban az Országos Idegenrendészeti Főigazgatósággal és a rendőrséggel történt foglalkoztatás-felügyeleti hatósági ellenőrzés egy pékségben, ahol 2 koszovói állampolgár végzett munkát, akik tartózkodási és letelepedési engedéllyel, illetve munkavállalási engedéllyel rendelkeztek. Foglalkoztatásuk munkaidőkeret jelleggel történt, nem volt meghatározva a keret kezdete és vége, hiányzott az írásos munkaidő-beosztás és nem vezettek munkaidő-nyilvántartást.

8. Győr-Moson-Sopron megyében egy kukoricás munkavégzési helyén 2021. júliusban megtartott foglalkoztatás-felügyeleti hatósági ellenőrzés alapján megállapítást nyert, hogy a foglalkoztató összesen 23 – mezőgazdasági segédmunkás, kapáló munkakörű – munkavállalót szóbeli megállapodás alapján, írásba foglalt munkaszerződés és bejelentés nélkül foglalkoztatott. A munkavállalóknak a hatósági ellenőrzés megkezdésének napján volt az első munkanapjuk. A felek a munkavégzés ellenértékeként 11.000 Ft/nap munkabérben állapodtak meg. A foglalkoztató székhelye és a munkavállalók lakóhelye Békés megyében található, vagyis a munkavállalók közel 400 km távolságról érkeztek a Győr-Moson-Sopron megyei mezőgazdasági

idénymunkára. A foglalkoztató képviselője a hatósági ellenőrzés megkezdésékor arra hivatkozott, hogy a munkavállalók még nem végeztek munkát, nyilatkozata szerint csak „a nagy meleg miatt szokták a napsütést” munkaeszközzel a birtokukban. A foglalkoztató képviselője a munkavállalók tanúként jegyzőkönyvben rögzített meghallgatását követően elismerte a munkaügyi szabálytalanságokat, vagyis az írásba foglalt munkaszerződés és a bejelentés nélkül történő foglalkoztatást.

9. Hajdú-Bihar megyében 2021. július elején egy húsüzem munkavégzési helyen a foglalkoztatás-felügyeleti ellenőrzést folytattak le. A munkáltató alkalmazásában az ellenőrzés időpontjában 12 munkavállaló végzett munkát a húsfeldolgozással összefüggő különböző munkakörökben. Megállapítást nyert, hogy a munkáltató 2 munkavállalót az adóhatósághoz történő bejelentés és írásos munkaszerződés nélkül foglalkoztatott.

10. Egy Heves megyei építési területen 2021. június végén az ellenőrzés megkezdésekor 5 építőipari segédmunkás munkavállaló végzett munkát szóbeli megállapodás alapján, jogviszonyuk bejelentése nélkül. Feladatuk az épület takarítása volt 8 órától 16 óráig tartó munkaidőben, munkabérük 8.000,- Ft/nap volt. A munkáltató a szabálytalanságot nem vitatta, a munkavállalók jogviszonyait a megállapítással érintett teljes időszakra (30 napos törvényi vélelem) visszamenőlegesen bejelentette. A munkáltatóval szemben 3 éven belül ugyanezen jogsértés elkövetése miatt 4. alkalommal hozott döntést a munkaügyi / foglalkoztatás-felügyeleti hatóság.

11. Jász-Nagykun-Szolnok megyében, egy pékségben 2021. év júliusban az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság munkatársaival közösen megkezdett helyszíni foglalkoztatás-felügyeleti ellenőrzés alkalmával munkavégzés közben találtak egy bolti eladó munkakörben foglalkoztatott fiatalkorú munkavállalót, aki még nem töltötte be a 18. életévét. A fiatalkorú munkavállaló a pékségben szóbeli megállapodás alapján eladói feladatokat látott el a bolt nyitvatartási idejéhez igazodóan. A munkáltató a munkavállalóval a munkába lépését megelőzően, valamint a foglalkoztatás-felügyeleti ellenőrzés megkezdéséig írásbeli munkaszerződést nem kötött. A fiatalkorú munkavállaló több alkalommal állt munkába 05.00 órai kezdettel, és a munkáltató hétvégi munkavégzésre is kötelezte. A pékségben foglalkoztatott harmadik országbeli munkavállalók esetében a munkáltató nem vezetett munkaidő-nyilvántartást. A munkáltató a munkavállalók részére írásbeli munkaidő-beosztást nem készített.

12. Komárom-Esztergom megyében, 2021. júniusban folytattak le foglalkoztatás-felügyeleti hatósági ellenőrzést egy gépipari munkáltatónál. Az ellenőrzés alá vont munkaterületen az idegenrendészeti hatósággal, rendőrséggel közös akcióellenőrzés történt, ahol 10 vietnámi állampolgárságú munkavállaló a megrendelő és a munkáltató között „bérmunkára” kötött alvállalkozói szerződés alapján munkaviszonyban, írásba foglalt munkaszerződéssel operátor munkakörben dolgozott. A foglalkoztatás bejelentése megtörtént, az érintett vietnámi munkavállalók érvényes munkavállalási engedéllyel rendelkeztek. Munkaidővel kapcsolatos jogszabálysértés került feltárásra. A munkáltató a munkavégzés helyszínén az elszámolási időszakra a munkaidővel kapcsolatos adatokról nyilvántartást bemutatni nem tudott, valamint a munkaidő-beosztást írásban nem közölte a munkavállalók felé.

13. Nógrád megyében egy piacon 2021. júniusban történt foglalkoztatás-felügyeleti hatósági ellenőrzés egy egyéni vállalkozó munkáltatót érintően. A helyszínen 2 fő munkavállaló végzett munkát, egyikük állandó, rendes munkaviszonyban, szabályszerű bejelentéssel foglalkoztatva dolgozott, míg a másik személy elmondása szerint alkalmi munkásként. Az alkalmi munkavállaló bejelentése nem történt meg az ellenőrzés napjára. A munkavállaló zöldség-gyümölcs üzletben dolgozott, kisegítő munkakörben. Az egyéni vállalkozóval állapodott meg a foglalkoztatásáról, munkáját reggel 8 órakor kezdte, óránként 1.000 forint összegű bérben állapodtak meg, munkaideje napi 8 óra volt. Az ellenőrzés napját megelőzően már több ízben végzett munkát az egyéni vállalkozónál, bejelentései azokra a napokra megtörténtek. Az egyéni vállalkozó a „fekete” foglalkoztatást elismerte, a jogellenesen munkát végző munkavállaló foglalkoztatását utólag a jogszabályi előírásnak megfelelően legalizálta.

14. 2021. júliusban, Pest megyében az akcióellenőrzés keretein belül egy építési területen került sor ellenőrzésre. A területen födémzsalu bontást végeztek, ahol 8 munkavállalót találtak munkavégzés közben, akik közül 2 munkavállaló segédmunkás munkakörben alkalmi jelleggel az ügyvezető megbízásából az ügyvezető férjével történt szóbeli megállapodás alapján végzet munkát. Megállapítást nyert, hogy a 2 munkavállaló bejelentése nem történt meg.

15. Somogy megyében egy balatoni étteremben történt foglalkoztatás-felügyeleti hatósági ellenőrzés 2021. júniusban, ahol 2 munkavállaló egyszerűsített foglalkoztatásra irányuló jogviszony (alkalmi munka) keretében végzett munkát, szóbeli megállapodás alapján, munkaszerződés nélkül. Munkájukat személyesen látták el, 12.000.- forint összegű napibér ellenében. A munkáltató munkaidő-nyilvántartást nem vezetett a munkavállalókat nem jelentette be az adóhatóság felé.

16. Egy Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei tanyán 2021. június végén az Országos Idegenrendészeti Főigazgatósággal közösen történt hatósági ellenőrzés. Az ellenőrzés során egy munkavállalót találtak munkavégzés közben. A munkavállaló foglalkoztatásának bejelentése a munkavégzés megkezdése előtt nem történt meg, az adóhatóság felé.

17. 2021. júniusban Tolna megyében foglalkoztatás-felügyeleti hatósági ellenőrzés lefolytatására került sor az idegenrendészeti hatóság részvételével egy vendéglátó-ipari munkáltatónál. Az ellenőrzés során megállapítást nyert, hogy a tulajdonos és ügyvezető, egy észak-macedón állampolgár, aki a szlovén hatóság által kiállított, tartózkodásra jogosító okmánnyal rendelkezett. Bár jogszerűen tartózkodott Magyarország területén, azonban a fenti foglalkoztatási helyszínen olyan munkákat is végzett, amelyek kívül esnek az ügyvezetési tevékenység körén. Az ellenőrzés során bizonyítást nyert, hogy az ügyvezető rendszeresen gyrost és fagylaltot készített. Munkavállalási engedéllyel nem rendelkezett, így jogszerűtlenül végezett keresőtevékenységet. A foglalkoztató 3 foglalkoztatott vonatkozásában nem vezetett munkaidő-nyilvántartást 2021. június hónapban, 2 foglalkoztatott vonatkozásában megsértette az elszámolás helyességére vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket, 2 fő esetén nem tett eleget a munkaszüneti napi pótlék ellentételezésére vonatkozó jogszabályi rendelkezéseknek.

18. 2021. június végén foglalkoztatás-felügyeleti hatósági ellenőrzést tartottak a felügyelők a munkavédelmi hatóság jelzése alapján egy Vas megyei családi ház bontási munkálatainál. Megállapítást nyert, hogy egy munkáltató, 8 román állampolgárságú munkavállalót írásba foglalt munkaszerződés és bejelentés nélkül foglalkoztatott.

19. 2021. júniusban helyszíni ellenőrzést tartottak egy Veszprém megyei épület felújításán, ahol 2 munkavállaló végzett munkát, azonban az egyik segédmunkás munkakörű munkavállaló adóhatósági bejelentését a munkáltató nem teljesítette az ellenőrzés megkezdéséig. A másik kőműves munkakörű foglalkoztatott munkaviszonyban, adóhatósági bejelentés mellett végzett munkát, de a tárgyhavi munkaidő-nyilvántartást bemutatni nem tudta, mivel azt a munkáltató a székhelyén vezette. A lekért bejelentési adatokból megállapítható volt, hogy a másik bejelentett kőműves munkakörű foglalkoztatott bejelentése ugyan a foglalkoztatás-felügyeleti hatósági ellenőrzés előtt, de az adóhatóság felé késve, nem a munkavégzés megkezdése előtt történt meg.

20. 2021. júliusban a foglalkoztatás-felügyeleti hatóság ellenőrzést folytatott le az adóhatósággal közösen egy Zala megyei irodaház építésén. A munkavégzési helyen 4 munkavállaló (3 fő egyszerűsített foglalkoztatás keretében, 1 fő nyugdíjas munkavállaló) végzett munkát. 3 fő – nyilatkozatuk szerint – egyszerűsített foglalkozatásban keretében, segédmunkás munkakörben, nettó 9.200,- Ft/nap ellenében végzett munkát. Az ellenőrzés napján reggel 7 órától végeztek munkát a munkáltatónál, de a bejelentésük nem történt meg. Az 1 fő nyugdíjas munkavállaló az ellenőrzés napján 7 órától végzett munkát a munkáltatónál bruttó 219.000,- Ft/hó ellenében. A nyugdíjas munkavállalóval a munkáltató írásos munkaszerződést nem kötött.

21. Nógrád megyében az akcióellenőrzés ideje alatt az Országos Idegenrendészeti Főigazgatósággal történt ellenőrzés során egy gazdasági társaság munkáltatónál 42 fő indiai munkavállaló foglalkoztatásának jogszerűségét vizsgálták. A 42 fő indiai munkavállaló érvényes munkavállalási engedéllyel rendelkezett a munkáltatónál, a foglalkoztatásra irányuló jogviszonyok nyilvántartásának adatai szerint munkaviszonyaikat a munkáltató a jogviszonyaik kezdetének megfelelően bejelentette az adóhatóság felé. (pozitív példa)